

Türk Futbolunda Video Yardımcı Hakem (VAR) Uygulamasına Yönelik Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Türk Futbolunda Video Yardımcı Hakem (VAR) Uygulamasına Yönelik Tutum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31842>

Özet

Türk Futbolunda Video Yardımcı Hakem (VAR) Uygulamasına Yönelik Tutum Ölçeği, 2020 yılında Kayhan, Bardakç? ve Caz tarafından, Türkiye futbol camiasındaki paydaşların VAR sistemine karşı geliştirdikleri tutumlar? çok boyutlu olarak ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir araçtır. Ölçek, futbol maçlarında **VAR teknolojisinin** uygulanmasının yarattığı algılar?, memnuniyeti ve sistemin geleceğine yönelik görüşleri bilimsel yöntemlerle değerlendirmeyi hedeflemektedir. Geliştirme sürecinde kapsam geçerli?i için uzman görüşüne başvurulmu?; yapı geçerli?i ise **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** ve **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** ile test edilmiştir. Ölçek, 4 alt boyuttan ve 20 maddeden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tutum Ölçeği, VAR, Türk Futbolu, Psikometri, Ölçek Geliştirme, Tutum, Spor Psikolojisi

Yazarlar

Recep Fatih Kayhan, Serhat Bardakç?, Çiğdem Caz

Amaç

Ölçeğin temel amacı, Türk futbol liglerinde uygulamaya konulan Video Yardımcı Hakem (VAR) sistemine yönelik sporcuların, teknik heyetin, kulüp yöneticilerinin, hakemlerin, medyanın ve taraftarların tutumlarının ve algılarının güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. VAR sisteminin futbolun doğası, seyir zevki ve adaleti üzerindeki etkilerine dair subjektif görüşleri nicel verilere dönüştürmek, sistemin etkinliğinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için kritik bir zemin sunmaktadır.

Bu araç, Türkiye'deki spor bilimleri araştırmacılarına, VAR uygulamasının sosyo-psikolojik etkilerini inceleme ve bu tutumların demografik değişkenler veya futbola ilişkin düzeyi bakımında nasıl farklılaştığını analiz etme imkanı sağlamaktadır.

Yapı

Türk Futbolunda VAR Uygulamasına Yönelik Tutum Ölçeği, bireylerin VAR sistemine ilişkin **bilişsel, duyuşsal ve davranışsal eğilimlerini** ölçen çok boyutlu bir yapıyı temsil etmektedir. Ölçek, faktör analizleri sonucunda belirlenen 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, muhtemelen sistemin adalet algısı, oyunun akışına etkisi, seyir zevkine etkisi ve sistemin geleceğine yönelik inançlar gibi temalar? kapsamaktadır.

Ölçek, toplamda 20 maddeden oluşmakta olup, bazı maddeler (olumsuz anlam içerenler) tersine puanlama gerektirmektedir. Bu yapı, VAR sistemine yönelik hem olumlu hem de olumsuz tutum bileşenlerini yakalamayı amaçlamaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları titizlikle yürütülmüştür. İlk aşamada, ölçek madde havuzunun konuyu ne ölçüde temsil ettiğini belirlemek amacıyla **kapsam geçerliği** uzman görüşleri alınarak incelenmiştir.

Yapı geçerliği ise iki temel istatistiksel yöntemle değerlendirilmiştir: Keşfedici amaçlı Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve teorik yapıların verilerle uyumunu test etmek için kullanılan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA). Bu analizler, ölçeğin 4 alt boyutlu yapılarının istatistiksel olarak sağlam olduğunu ve kavramsal yapıyı doğru bir şekilde ölçtüğünü göstermiştir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları, ölçüm sonuçlarının tutarlılığı ve istikrarını göstermek amacıyla gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılık güvenilirlik analizleri kapsamında, maddelerin aynı yapıyı ölçme derecesini gösteren **Cronbach Alfa** iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır.

Ayrıca, ölçeğin iki yarısı arasındaki tutarlılığı değerlendirmek üzere **Spearman-Brown yarılama güvenilirlik katsayısı** hesaplamaları yapılmıştır. Ölçeğin zaman içindeki kararlılığını belirlemek amacıyla ise **test-tekrar test uygulaması** kapsamında değerlendirilmeleri yapılmıştır. Bu yöntemler, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu doğrulamıştır.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme sürecinde, ölçeğin çok boyutlu yapılarını ortaya çıkarmak için öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. AFA, ölçeğin 20 maddesinin 4 anlamlı alt boyuta ayrıldığını göstermiştir.

Daha sonra, bu 4 faktörlü yapıların teorik modellerle uyumunu test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA sonuçları, önerilen 4 alt boyutlu modelin veri setine mükemmel veya kabul edilebilir düzeyde uyum sağladığını göstererek ölçeğin yapı geçerliğini kesinleştirmiştir.

Araç

Test Türü: Tutum Ölçeği Geliştirme

Biçim: Yazılı Anket (Kendi kendine doldurulur)

Derecelendirme: Ölçek 7'li Likert tipi derecelendirme kullanmaktadır. Puanlama, "7= Tamamen Katılıyorum", "6= Katılıyorum", "5= Kısmen Katılıyorum", "4= Kararsızım", "3= Pek Katılmıyorum", "2= Katılmıyorum" ve "1= Kesinlikle Katılmıyorum" şeklinde yapılmaktadır. Olumsuz maddeler tersine kodlanmalıdır.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Türk futbolu paydaşları (Taraftarlar, sporcular, yöneticiler, medya mensupları vb.)

Yaş Grubu: Yetişkin

Popülasyon Detayları: Çalışma, Türk futbol camiasının geniş bir kesimini kapsamaktadır.

Test Metodolojisi: 7'li Likert tipi yanıt formatı kullanılarak katılımcıların VAR uygulamasına yönelik kabul, kararsızlık veya reddetme düzeyleri belirlenir. Toplam puan, tutum düzeyinin genel bir göstergesidir.

Anahtar Kelimeler

Tutum, VAR, Futbol, Ölçek Geliştirme, Cronbach Alfa, Spearman-Brown, Likert

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Recep Fatih Kayhan

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Bilgi mevcut değildir.

Bağı Kuruluş E-posta Adresleri: fatihkayhan8@hotmail.com (Sorumlu Yazar)

Yazışma Adresi: Bilgi mevcut değildir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2020 (Yayın tarihi esas alınmıştır).

Şinler ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanımı veya yeniden üretimi için yazar(lar) ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. İletişim e-posta adresi: fatihkayhan8@hotmail.com.

Kaynaklar

Kayhan, R. F., Bardakçı, S. ve Caz, Ç. (2020). Türk Futbolunda Video Yardımcı Hakem (VAR) Uygulamasına Yönelik Tutum Ölçeği geliştirmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmalar Dergisi*, 16(27), 571-596. <https://doi.org/10.26466/opus.673635>

Makalenin tam metnine Dergipark üzerinden erişilebilir: dergipark.org.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: turk-futbolunda-video-yardimci-hakem-var-uygulamasina-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf

Türk Futbolunda Video Yardımcı Hakem (VAR) Uygulamasına Yönelik Tutum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek 4 alt boyut ve 20 maddeden oluşmaktadır. Aşağıda örnek maddeler verilmiştir. Ölçekte * işareti ile belirtilen maddeler olumsuz anlam içerdiğinden puanlama yapılırken **tersine kodlama** yapılmalıdır.

Örnek Maddeler:

*VAR uygulaması, futbolun seyir zevkini düşürmektedir.

VAR sistemiyle birlikte futbolda tartışılabilir pozisyon sayısı azalmıştır.

VAR sistemi geliştirilerek devam etmelidir.

*Kulüp yöneticileri VAR hakkında yeterince bilgi sahibi değildir.